№ 121

Ешїй 8 Мартїе 1831

АЛБИНА РОМЖНѢСКЪ

ГАЗЕТЪ ПОЛИТИКО АДМИНИСТРАТИВЪ ЛИТЕРАЛЪ

ꙟЩIИНЦЪРИ ДИН ЛЪȢИТРȢ ЕШIИ

Дȣпъ адресȣл чинст: Диван ꙟмплинниторю дин 26 февр: 1831, Но: 4334 ꙟн ȣрмарѣ предложенїеи Бѕ. сале Д. Вице президент кȣ Но: 1294, Се пȣбликъ ȣрмътоареле:

Кȣ тоате къ артикȣл ал 9-ле ши ал 10-ле пȣбликате маи наинте, чисе атинг де квартире хотъръск асе да осташилор ꙟмпърътещи циндȣци ꙟ квартиръ, лемне ши лȣмжнъри дин магазїе; акȣм ꙟсъ прин нова хотържре се ласъ ачѣстъ ꙟдаторире ꙗръш асȣпра газделор де а ꙟтимпина пе ꙟмпърътещїи квартиранци кȣ лемне ши лȣминъри пре кȣм сaȣ ȣрмат ши маи наинте.

Асеминѣ дȣпъ алт адрес ал чинст: диван ꙟмплин: дин 3 март Но: 4317, пе темеюл офицїеи Бѕ. сале Д. Вице прези: сȣпт Но: 1478 Се фаче кȣноскȣт тȣтȣрор воиторилор асе ꙟсърчина прин контракт кȣ теслимарѣ а 5000 аршини постав вжнът ꙟтȣнекат, трεбȣиторю пентрȣ мȣндирȣри ла комитетȣл де ꙟмформарѣ милицїеи пъмжнтене, чїи чи вор вои асе ꙟсърчина кȣ ачѣста сȣсе ꙟмфъцошеѕе ла 8, 13, ши 16 але кȣргътоарεи лȣни ла диванȣл ꙟмплиниторю ȣнде ва ȣрма меѕатȣл.

НОВИТАЛЕ ДИН АФАРЪ
НОВИТАЛЕ ДИН ПОЛОНIА

Жȣрналȣл де С. Петерсбȣрг дин 19 февр. кȣпринде ȣрмътоареле деспре ꙟнтжмплъриле дин Полонїа.

Комендантȣл де къпитенїе ал армїеи лȣкрътоаре прин рапортȣл сеȣ дела Милосна дин 12 февр. аратъ М. сале ꙟмпъратȣлȣи, кȣм къ дин ѕїоа а 8-а але ачестеи лȣни нимик де ꙟсъмнат нȣ сaȣ маи ꙟтжмплат. Дȣшманȣл авѣ кȣпринсъ ѡ таре поѕицїе ꙟнаинтѣ Прагъи ши маршалȣл авѣ скопос ал атака ꙟдатъ че корпсȣл де сȣпт команда принцȣлȣи Шакхофской сарфи ȣнит кȣ армїа; ноаптѣ спре 12, ачест корпос трекȣсе Бȣгȣл ла Сїероцк ши адоази авѣ сȣсе ȣнѣскъ кȣ армїа.

Комендантȣл де кънитенїе аȣ фост примит ȣрмътоарѣ арътаре асȣпра операцїилор генералȣлȣй Крайц. Ачест генерал. кареле авȣсъ поронкъ а ꙗши дела Ȣѕцилȣг спре Лȣблин, аȣ ꙟтрат ꙟн ачест ораш фъръ асъ ѡщи, ши трекжнд Вистȣла ла Пȣлава, аȣ оржндȣит ȣней чете збȣрътоаре де а кȣпринде орашȣл Радом, ȣнде аȣ ꙟпръщїат ȣн корпос де 3,000, оамений, оасте де нов ꙟформатъ. Генералȣл Крайц аȣ ꙟтжлнит ла Кошъницъ ѡ нȣмероасъ чѣтъ де

ребелй сȣп команда Генералȣлȣй Дверницки, пре карѣ ловинд аȣ ꙟфрꙟнтѡ дȣпъ ѡ пȣтерникъ ꙟпротивире. Ребелїй, карїй пътимисъ ꙟн астъ бътълїе ѡ симцитоаре пїердаре, саȣ трас прин Ричевол ши пе дрȣмȣл де Варсовїа прин Магнȣшов. Генералȣл Лейтенант Краиц съ ꙟнаинтисъ кȣ ал сѣȣ корпȣс пънъ ла Ричевол, ȣнде аȣ афлат сȣрпате подȣриле пе рїȣл Радомка.

Прин ȣн оказ дин 9 февр. М. Са Ꙟпъратȣл аȣ нȣмит президент апровизорȣлȣй гȣверн де країа Полонїей пе консилїерюл приват актȣарю Д. Ѳнгел, мъдȣларю сфатȣлȣй империей.

ИТАЛІА

Ла Рома саȣ дат ꙟн 11 февр. ѡпоронкъ арътътоаре, къ прин мерџерѣ оастей регȣлате асȣпра ребелилор, карїй саȣ апропїет пън ла Чивита Кастелана, пентрȣ паза Ромей, рꙟмꙟинд пȣцинй милитарй, гȣвернȣл орꙟндȣеще ꙟмȣлцирѣ нȣмерȣлȣй гвардїей. Дрепт ачѣѧ кѣмъ ла арме пе тоцй четъценїй дела 20 пън ла 60 анй. Де некрезȣт Есте, адаȣџе Зиларикȣл де Рома, кȣ кꙟтъ рꙟвнъ тоцй Романїй бътрꙟнй ши тинерй пътрȣнш де адевъратъ прїинцъ кътръ С. С. Папа, съ адȣнъ спре асъ ꙟнскрїе ꙟфоиле команданцилор.

Газета де Миланѡ аратъ дела Пїаченца дин 14 февр. къ инсȣрџенцїй Пармезанй, черкꙟнд а ꙟмбита кътръ ребелїе ши пе попорȣл рꙟмас кредин чос легюитȣлȣй сѣȣ гȣверн, саȣ апропїат де ачѣстъ четъцȣе (ꙟкаре Аȣстрїа ари дрїпт а цꙟне статорник гарнизон), атȣнчй комендантȣл Ей аȣ тримес асȣпра лор ѡ чѣтъ де инфантерїе ши де хȣсарй, ачѣстъ чѣтъ аȣ ꙟтꙟмпинат Ерй диминѣцъ ѡ стрꙟнсȣръ де ребелй, карѣ ꙟчепꙟнд ада фок, оастѣ К. К. саȣ ꙟнаинтит, ши пе инсȣрџенцй аȣ ꙟпръщїат, принзиндȣлисъ ꙟтре алцїй ши дой капитанй кȣ мȣлте арме ши 4 стѣгȣрй триколоаре.

Ꙟн ачѣстъ ꙟтꙟмпларе наȣ кȣрс алт сꙟнџе, фъръ нȣмай ал ȣнȣй драгон Пармезан.

ПОРТȢГАЛІА

Ꙟщїинцъриле де Лондра дин 7 фев. фак арътаре деспре ѡ револтъ, че сар фи ꙟтꙟмплат ла Лизабона ꙟн 27 генȣар, дȣпъ каре Дона Марїа да Глорїа арфи прокламат (нȣмит) Крꙟисъ: яр Дон Мигел арфи фȣџит.

Жȣрналȣ Дѣба дин 11 кȣпринде скрисоарѣ ȣнȣй францȣз дела Лизабона дин 28 генȣар. Ачѣстъ скрисоаре ворбеще деспре ȣн комплот, че авѣ съ избȣкнѣскъ асȣпра лȣй Дон Мигел ꙟн 27 генȣарїе диминѣца ла 5 чѣсȣрй, прин априндере де ракете (фꙟшик де артифицїе). Дар ачел комплот сарфи нимичит ꙟдатъ ла ꙟчепȣт, ȣрмꙟнд дȣпъ ачѣста фоарте мȣлте арестанцїй де персоане.

ФРАНЦІА

Сꙟрбирѣ религїоасъ аȣ ȣрмат ꙟПарис Доминекъ 8 февр: дȣпъ ꙟтꙟмплъриле щїȣте пела тоате кварталеле (пърцїле) ѡрашȣлȣй. Дрегъторїй, ꙟн ȣниформъ, се афла пин бисеричй, ꙟкареле домнѣ че май деплинъ линище ꙟкȣрсȣл литȣргїей.

Дȣпъ ѡ ноȣъ черчетаре саȣ адеверит къ: Сирбирѣ ꙟтрȣ поменирѣ Дȣкъй де Бери, причинȣитоаре трекȣтелор тȣлбȣрърй, аȣ ȣрмат фъръ щирѣ Архїепископȣлȣй. Дрептачѣѧ саȣ ши трас ꙟн дърꙟпт пꙟра фъкȣтъ асȣпра са. Пре лꙟнгъ ачесте, префектȣл полицїей аȣ арътат къ: џȣдекꙟнд дело тоате ȣрмъриле Архїепископȣлȣй се вѣде, кȣм къ Ел се мърџинеще ꙟтрȣ плинирѣ даторїилор сале, ши къ де яр сꙟмꙟна тоцй бисерикашїй, ꙟкꙟрꙟнд сар прекȣрма ꙟн Францїа религїоаселе тȣлбȣрърй.

Ꙟн сесїа камерей депȣтацилор дин 8 ꙟтрȣ дизбатерѣ асȣпра ꙟтꙟмплърилор дин Парис, саȣ ꙟкїет доринца, асъ десфїинца камера, каре дисфачере саȣ ши ꙟтърит де М. Са Краюл.

Ръспȣнсȣл Краюлȣй кътръ депȣтацїй Белгїенй (Виз Алб: Ром: Ном: 119)

„Домнїй мей, хъръзирѣ кȣ карѣ сѫнтецй ꙟсърчинаци а мїѡ ꙟкрединца ꙟнȣмеле нацїєй Белгїене, адȣкѫндȣмй актȣл, ꙟпȣтерѣ кърȣꙗ ал 2-ле мєȣ фїю Дȣкȣл де Немȣр, се алеџе Краю ал Белгїєи, пътрȣнде симцириле меле, акърора органе въ рог съ фицй кътръ нобила воастръ нацїє. Єȣ сѫнт адѫнк ȣмелит, къ амѣ статорникъ сиргȣинцъ пентрȣ патрїє вав ꙟнсȣфлат ачѣстъ доринцъ шимъ воꙗ мѫндри пȣрȣрѣ, къ ȣнȣл дин фиїй мей єсте обїєктȣл (персоана) алеџерей воастре. Дакъ єȣ аш да аскȣлтаре нȣ май сентиментелор инимей меле, ши кȣрателор плекърй че ам а ꙟдестȣла доринца ȣнȣй попор, а кърȣꙗ паче ши феричире сѫнт Францїєй де асеминѣ скȣмпе ши интересанте, аш ꙟмплини ачѣста кȣ бȣкȣрїє. Ꙟсъ кȣ кѫтъ пърере де рък, кȣ кѫтъ амърѫчȣне ши дȣрере, аспримѣ ꙟдаторирилор че ам де ꙟмплинит, ѫм пȣн педепситоаре легътȣрй, ши єȣ требȣе а деклъра къ нȣ пот прими корона, че сѫнтецй ꙟдаторицй а мїѡ ꙟмбїє. Ꙟтѫꙗ мѣ даторїє єсте май ꙟнаинте де тоате съ мъ сфътȣєск кȣ интересȣл Францїєй, ка се нȣ примеждȣєск пачѣ, пре карѣ нъдъждȣєск а ѡ фери чїй атѫта де прецїоасъ ши де невое пентрȣ феричирѣ Францїєй, а Белгїєй ши а тȣтȣрор статȣрилор Європей. Фїинд єȣ слобод де тоатъ лъкомїа де чинсте, пентрȣ ачѣста ми се ȣнеск доринцеле персонале кȣ але даторїилор. Ничй ѡдинеоаръ нȣмъ воꙗ лъса а фи рѫпит де сетѣ ꙟмȣлцирей статȣрилор сѣȣ де чинстѣ а веде пȣсъ ѡ коронъ пе капȣл фїюлȣй мєȣ, ши прин ачѣста амй сȣпȣне патрїа ꙟноирей рълȣи, че траџе дȣпъ сине ръзбоюл, ши кȣ акърȣꙗ фолосȣрй, че ам пȣтѣ траџе дин єл, орй ши кѫт де маре се фїє, нȣ ам пȣтѣ єши дѣсȣпра. Пилделе лȣй Лȣдовик ал 14-ле ши але лȣй Наполеон ар фи де аџȣнс пентрȣ амъ фери де ꙟчеркърй асȣпритоаре спре а рѫдика ȣн трон пентрȣ фїюл мєȣ, ши анȣмъ ꙟдемна се протимисеск декѫт тоатъ стрълȣчирѣ бирȣинцей, май бине феричирѣ де а пȣтѣ џине невътъматъ пачѣ, пре карѣ нав липсит а ѡ сигȣра ꙟръзбою де кȣрѫнд бирȣитоарелор ноастре стѣгȣрй ветежїа францȣзаскъ. Фїоар Белгїа слободъ ши феричитъ! Ши де нар ȣйта къ аре а мȣлцъми пентрȣ грабника кȣноштинцъ а нацїоналей сале неатѫрнърй ȣнирей Францїєй кȣ мариле пȣтерй але Європей! Де ар пȣтѣ ѧ асъ ръзъма кȣ ꙟкредере пе аџȣторюл мєȣ спре а ѡ сигȣра де кътръ орй че ꙟкъераре динафаръ сѣȣ стрѫинъ аместекаре! Де сар фери Белгїа де бичȣл тȣлбȣрърилор динлъȣнтрȣ прин организацїа ȣнȣй гȣверн конститȣцїонат, кареле се пъзаскъ бȣна ꙟцелеџире кȣ вечинїй сѫй ши съ скȣтѣскъ дрептъциле тȣтȣрор прин крединчоасе ши непъртинитоаре ꙟмплинирѣ леџилор. Де ар пȣте сȣверенȣл че вор алеџе а ꙟтъри сигȣранцїа динлъȣнтрȣ, ши тот де ѡ датъ алеџерѣ са съ фїє пентрȣ тоате пȣтериле ȣн депозит ал цинерей де паче ши ал лиништей тотале! Де ар пȣтѣ єл къпъта ꙟн инимъ тоате даторїиле че аре де ꙟмплинит ши а нȣ пїєрде дин окй: къ слобозенїа пȣбликъ ши кȣчерїа кътръ леџй, сѫнт челе май бȣне темелюрй але тронȣлȣй сѣȣ; цинерѣ институцїилор воастре ши крединчоасъ ꙟмплинирѣ орѫндȣителор лȣй ꙟдаторирй вор фи челе май бȣне мижлоаче ал фери де тоатъ виклениїа ши а мѫнтȣи пе патрїа воастръ де периколȣл ноȣълор стрȣнчинърй. Спȣнецй патрїоцилор востри: къ ачесте сѫнт доринцеле че ам пентрȣ дѫншїй, ши къ їй се вор пȣтѣ кȣ деплинире ръзема ꙟн аплекарѣ мѣ. Їй мъвор афла пȣрȣрѣ сѫргȣинчос али доведилор ачесте ши а џинѣ легътȣриле прїетинїєй ши але бȣней вечинътъци, че сѫнт атѫт де невое пентрȣ феричирѣ ѫмбелор статȣрй.

ИНДІꙖ АПȢСАНЪ

Скрисорй дела Ню Іорка ꙟн Америка, ꙟштїинцазъ, къ инсȣлиле (остроавеле) Гвадалȣпа ши Мартиника съ афлъ ꙟдеплинъ инсȣрекцїє (зȣрба).
Ла апȣсȣл Європей, пист атлантикȣл океан, апроапе де цъpмȣриле Америчей, єсте ѡ адȣнаре де инсȣле нȣмите але вест-Индїєй, сау Индїєй апȣсене, аша нȣмитъ де Италїанȣл Христоф Коломбȣ,

че лєѹ дископерит ꙟтжю ла 1492. Депъртарѣ вест-Индіей де ѹ̆ший есте ꙟлиніе дрѣптъ писте 1900 миле сѣѹ чѣсъри молдовинешй. Ачесте инсъле съ нѹмеск ши Антилє сѣѹ а зъхарълѹй. Еле сжнт ꙟклима калдъроасъ, съ ꙟтинд кареле ꙟформа аркълѹй 74 ла нѹмър, ꙟтре 4 сжнт марй. Тоате инсълиле кѹприндъ 4658 миле патрате, аѹ 2 міліоане 373 мій лъкѹиторй, ꙟтре карій џѹмътате де міліон Еѹропей, 600,000 негри (арапй) слобозй ши писте ѹн міліон негри склавй.

Антилеле марй сжнт Кѹба Испаніей, Іамайка Англіей, Хайти слободъ репѹбликъ де негри, ши Порторико а Испаніей. Де аиче не вин продѹктѹриле нѹмите колоніале, адикъ: кафеоа, зъхар, рѹмѹл, бѹмбакѹл ши алтеле ш. ч. л. Спре а кърора лѹкраре, ꙟлипсъ де лъкѹиторй се адѹче оаменй депе аюрѣ. Пентрѹ ачѣста пе църмѹл Афричей ера ашъзате кантоаре, ѹнде чїй пѹтерничй спекѹланцй Африканй адѹчѣ дин лъѹнтрѹ църей фѹрате сѣѹ робите чете де алор компатріоцй, спре але да еѹропеилор негѹциторй ꙟн скимб пентрѹ чева рѹм, фіеръріе сѣѹ џюкърій. Ачешіа съ ꙟн кърка ꙟкорѫбій ферикацй кжте дой де-лѹнгѹл ѹнѹи ланци, ши ꙟтратжта тиксинци ꙟкжт локѹл фіеш кърѹѫ ера нѹмаи де 2 палме лат. Сѹферириле ши десперація ачестор ненорочицй, ꙟкѹрсѹл кълъторіей лор пе маре, ера не аѹзитъ. Мѹлцй съ оморѣ кѹ фоаме, ши нѹмай прин бътае съ силѣ де а мжнка, алцїй съ ꙟнека ꙟгицинд ꙟнсѹшй алор ливъ. Пре лжнгъ ачесте кълъторіа чѣ лѹнгъ рѫпѣ ꙟкъ 7 сау 8 ла сѹтъ, пънъ а фи дескъркацй ꙟн вест-Индіа, ѹнде вжнзиндѹсъ, кѹмпъръторюл ѝ ꙟнсемна ка пе вите кѹ ѹн фіер ꙟфокат. Лѹкрѹл лор ера кѹлтѹра продѹктѹрилор колоніале, ши фачерѣ зъхарълѹй костисеще ꙟкъ мѹлте амаръ лакрѫмй.

Сау фъкѹт сокотѣлъ, къ де 300, де анй, де кжнд ачест негоц аѹ ѹрмат, сау скос дин Африка 40 міліоане негри, пънъ ла конгресѹл де Віена дин 1815, кжнд пѹтериле аліате аѹ оборжт ꙟнбек ачест дефъймат негоц де оменире, спре ал кърѹѫ ꙟпіедекаре сау оржндѹит асъ циие пе църмѹл Афричей о флотилъ ꙟн арматъ.

Ꙟн епоха револѹціей, Франціа аѹ дат склавилор сѫй дин инсѹла Хаити слобозеніе, дар ачешіа не ꙟгъдѹинд а май фи ничй сѹпѹшй, аѹ масакрат (ѹчис) ла 1794 пе тоцй оаменїй албй ши дѹпъ мѹлте ꙟтжмплърй дин лъѹнтрѹ ши ръзбоае динафаръ, органисиндѹсъ ꙟтрѹн стат кѹ леџй ши конституціе, Франціа аѹ кѹноскѹт ла 1826 слобозеніа ши неатжрнарѣ Хайтей, карѣ асеминѣ де тоате пѹтериле сау ѹрмат. Хитенїй сжнт тоцй де религіе католикъ ши ворбеск лимба францезъ. Ꙟн капиталіа Порт-о-Пренс ши ꙟн алте ораше, сжнт бѹне академїй ѹнде кѹ спорю се кѹлтивѣзъ щіинциле ши мъестрїиле.

Президентѹл гѹвернѹлѹй есте Боер Нѹмърѹл лъкѹиторилор съ сѹе писте 7 сѹте де мїй: а оастей ла 7000 кѹ 6 Корѫбїй де ръзбою.

БЕЛГІА

Д. Сюрле де Хокїе, че дела Парис се ꙟтѹрнасъ ла Брѹксел, аѹ ꙟмпъртъшит конгресѹлѹй націонал аса релаціе деспре аѹдіенціе, че аѹ авѹт депѹтацїй ла Парис, лъѹджнд фоарте пъртъриле. Краюлѹй Франціей. Авитъриле сале кътръ ѹнире ши неатжрнаре сау примит де кътръ адѹнаре кѹ чел май маре Ентѹсїасм. Гѹвернѹл провизор ꙟсѹшй аѹ черѹт асъ офтѹи деспре нѹмирѣ ѹней пѹтерй Ексекѹтиве (ꙟмплинитоаре) ши конгресѹл аѹ хотържт а пъши ꙟдатъ кътръ алеџерѣ ѹнѹй гѹвернатор сау регент ꙟн ѹрмарѣ леџилор пентрѹ алеџире.

(ѹрмѣзъ сѹплемент)

АФОРИЗМЕ

Чине кѹмпъръ, ачѣѫ че нѹй есте де трібѹинцъ;
Ачела ꙟкѹржнд ва винде ꙟсѹшй, лѹкрѹрй лѹй трібѹитоаре.

Ла 9 мартїе зїоа еквінопцїей, ръсаре соареле ла 12 ч. Амѣзъзи вине ла 6 ч.